

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Venäjän rajaliikenne pysähtynyt käytännössä kokonaan. Venäläisiä matkailijoita, pidempiaikaisia ja lyhyemmän viipymän osotosmatkailijoita ei ole ollenkaan. Näkymä matkailun ja rajaliikenteen kasvun osalta on heikko. Sallan kansainvälisellä rajanylityspaikalla on kunnallemme erittäin suuri merkitys. Nyt Ukrainan sodasta ja siihen liittyen pakotteista ja Venäjän vastatoimista (mm. puun tuontikielto) johtuen elinvoimavaikutus on kutistunut olemattomiin.

Sallan kunta on parastaikaa osatoteuttajana Kolarctic CBC rahoitusinstrumentin PAN (Phenomena of Arctic Nature) -hankkeessa. Sodasta johtuen Venäläisten kumppaneiden rahoitus keskeytettiin ja hanke päättyi heidän osaltaan. Lähialueyhteityörahoituksella ja rajat ylittävillä naapuruushankkeilla on, on ollut ja laskettiin myös tällä ohjelmakaudella olevan erittäin suuri elinvoimaa ja kehittämistä eteenpäinvievä vaikutus. Nyt kuluvalle ohjelmakaudelle rahoitus meni kokonaan jäihin. Sallan kunta on parin vuoden ajan, yhdessä ja yhteistyössä metsähallituksen Lapin luontopalvelujen sekä venäläisten ja norjalaisten yhteistyökumppaneiden kanssa (Lapin luonnopuisto, Hiipinän kansallispuisto, Pasvikin kansallispuisto/ Norja ja Venäjä), Pohjois-Suomen, Norjan ja Venäjän yliopistot ja korkeakoulut ja yrittäjät hankealueilla, valmistellut uutta laajaa luontomatkailuun ja luonnosuojelualueiden (kansallispuistot, luonnonpuistot) välisen yhteistyön kehittämishanketta. Tämä merkittävä kehittämispotentiaali jää nyt käyttämättä. Tällä rahoituksella on yhteistyön, koulutuksen, kasvatuksen ja ekologisten yhteyksien vahvistamisen lisäksi saatu aikaan merkittäviä investointeja hankealueelle ja samalla vahvistettu alueen yritysten kasvua ja kansainvälisyyttä. Nyt tämä jää puuttumaan ja sillä on suora vaikutus kuntien elinvoimalle ja kyvyille tuottaa laadukkaita peruspalveluja kuntalaisille.

Salla on laaja kunta ja asutus hajallaan. Välimatkat isompiin keskuksiin ovat pitkiä, samoin lentokentille (Kuusamo, Rovaniemi) ja rautatieasemalle (Kemijärvi). Julkisia kulkuyhteyksiä on niukalti. Ukrainan sodasta ja pakotteista johtuva polttoaineiden hinnan nousu koskettaa erityisen suuresti pitkälle oman auton varassa eläviä sallalaisia. Vastaavasti energian hinnan nousu rasittaa

enemmän Sallan tyyppisessä arktisen alueen kylmän ilmaston kunnassa asuvaa. Samoin elämisen kustannuksia lisää tavaroiden kuljetuskustannusten nousu. Kaikki käytettävät tavarat ja tuotteet tuodaan kaukaa kumipyörillä. Tätä näkyy suoraan niin sellaisen asukaan kuin yrityksen elinkustannuksissa. Ongelmat ovat täällä kertaluokkaa suurempia kuin tiheämmin asutuissa ja kasvukeskusten lähellä olevissa kunnissa.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Luontomatkailu, omavaraisuutta tukeva metsätalous, elinvoimainen porotalous (petokysymys ratkaistu), omavaraisuuden nosto maataloudessa ja lähiruoka sekä siihen liittyen puhtaat paikallisesti tuotetut ja jalostetut raaka-aineet (marjat, kala, poronliha, peruna, Salla kurkku, leipomotuotteet, luontaistuotteet jne.) kestävä kaivostoiminta ja erityisesti puhdasta uusiutuvaa energiaa tuottava tuulivoima. Kansainvälinen matkailu mahdollistaa kaikkien Sallankin edellä kerrottujen elinkeinojen kehittymisen. Arjen elämä ja osallistuminen siihen on matkailijalle luxusta. Kaikki tämä vaatii toimivia ja kestäviä liikenneyhteyksiä (erityisesti ekologinen raideliikenne), vakiintunutta ja ennustettavaa liityntäliikennettä lentokentiltä ja rautatieasemilta niin kuntalaisille kuin matkailijoille sekä valtion vahvaa, pitkäjänteistä tukea sen mahdollistamiseen. Samoin, jotta tasaveroinen ja kestävä kehitys turvataan tulee tietoliikenneyhteyksien toimia eli toimivat laajakaistayhteydet ovat kaiken a ja o. Toimivia yhteyksiä tarvitaan arjen palvelujen saamiseen sähköisesti, etätöihin ja yrittämiseen sekä turvallisuuden vahvistamiseen harvaan asutuilla, pitkien etäisyyksien alueilla. Salla, Itä-Lappi, pohjoinen ja itäsuomi ovat lisänneet kiinnostusta asumiseen, työn tekemiseen ja yrittämiseen. Salla on saanut esim. vuosina 2020 ja 2021 nettomuuttovoitto yli 60 hlöä/vuosi ja väkiluku on kahtena vuonna kasvanut absoluuttisesti. Tätä ennen näin on käynyt 1960-luvulla. Potentiaali ja kiinnostusta muuttamiseen ja asumiseen siis on. Puitteet tulee saattaa sellaiseen kuntoon tietoliikenne ja liikenneyhteyksien osalta, että muutto realisoituu yhä helpommin. Työvoimapula, vaikka on työttömyyttä, on ongelma. Työperäisen maahanmuuton helpottaminen ja Sallassa erinomaisena keinona koetun (vuodesta 2007) kansainvälisten suomen kielellä opiskelevien lukiolaisten mukaisen toiminnan kehittämisen tukeminen parhaana kotouttamiskeinona ja laajentamisen lukiosta ammatilliselle puolelle eli koulutusviennin vahvistaminen. Asuntotuotannon tukeminen on edellytys uusien asukkaiden ja työntekijöiden saamiselle, vuokrasuntopulasta johtuva kasvumahdollisuuksien realisoitumisen estyminen tulee saada taklattu.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

Viittaamme Itä-Lapin kuntayhtymän lausuntoon vaikuttavista keinoista (liitteenä) sekä sen liitteinä oleviin Metsähallituksen Lapin luontopalvelujen esitykseen Itä-Lapin matkailuinfran kehittämisestä (liitteenä) ja kustannusarviosta kaikkien Itä-Lapin kuntien osalta (liitteenä). Luontomatkailu ja sen infran rakentaminen, peruskorjaus ja tason nosto tuovat välittömästi työtä ja elinvoimaa Ukrainan sodasta ja pakotteista kärsivälle alueellemme. Lisäyksenä ja täsmennyksenä luontomatkailuinfra kohtaan esitämme konkreettisen ratkaisuna Sallan osalta Sallan kansallispuiston perustamiseen liittyvän liikennejärjestelyjen tarvitseman rahoituksen. Perustaminen sai muutoin hyvin rahoitusta, mutta LVM:n/Väyläviraston/Lapin Ely:n osalta kansallispuiston luonto-/opsastuskeskusken kohdalle tulee investoida ylikulku- tai alikulku Salla-Kuusamo tielle ja tehdä turvallisuuden vaatimat järjestelyt liittymän kohdalle. Samoin kansallispuiston myötä kävijöiden merkittävän kasvun vuoksi, tulee paikoitus- ja pihaliikennejärjestelyt luonto- ja opastuskeskukseen rakentaa ja integroida yleisen tien liikennejärjestelyihin. Kansallispuisto kaikkine reitteineen sijaitsee po. tien itäpuolella, luontokeskus länsipuolella. Näistä kustannusarviot Lapin Ely:ltä (yleisen tien liikennejärjestelyt) ja Sallan kunnalta/Metsähallitukselta (luontokeskuksen paikoitus ja liikennejärjestelyt).

Samoin Itä-Lapin lausuntoon viitaten KT-82 peruskorjaus, VT5 investoinnit ja tason nosto valtatieenä matkalla pohjoiseen VT4 rinnalla ja näin sen liikennepaineita vähentävänä sekä Kemijärvi-Salla radan peruskorjaus ja liikennöintiin palauttaminen. Väylävirasto suhtautui tämän vuoden toukokuun tapaamisessa myönteisesti Kemijärvi-Salla radan liikennöitäväksi palauttavan peruskorjauksen kustannusten selvittämiseen ja samalla vierailulla VR suhtautui myönteisesti liikennöintiin korjatulla radalla. Välillä on olemassa oleva rata, jossa muutamilta liittymien kohdilta on kiskoja otettu pois. Nämä tulee palauttaa ja muutoin suorittaa tarvittava peruskorjaus. Näin suhteellisen vähäisillä investoinneilla päästää suorittamaan tavara- ja matkustajaliikennettä. Raideliikenne on turvallisin ja ekologisin liikennemuoto. Sallan kansallispuiston perustamisen yksi positiivinen tekijä verrattuna muihin aloitteisiin oli ekologinen pääsy Helsingistä Kemijärvelle yöjunalla. Radan peruskorjaus Sallaan saakka mahdollistaa kulkemisen kansallispuiston juurelle. Samoin merkittävät alueemme puuvarat voidaan kuljettaa, kuten aiemmin, junalla täältä Kemijärvelle, Kemiin ja edelleen muualle. Rautateitse mahdollistuu myös turvallinen liikenne paikallisille asukkaille ja esim. matkailujan tuotteistaminen. Optiona radan liikeennöintiin ottamiselle ja peruskorjaukselle on maakunta- ja yleiskaavassa olevan Sallan Kellosekä-Sokli radan rakentamisen ja käyttöönoton helpottuminen. Tässä kv. tilanteessa ruokapulan uhatessa ja lannoitteiden saatavuuden heiketessä (Apatiit, Kovdor, Venäjän fosfaatin poistuminen markkinoilta) ja hintojen noustessa kestävästi, on Soklin fosfaatti globaalisti entistä tärkeämpi läntiselle lannoite- ja ruuan tuotannolle.

Tuulivoiman rakentaminen itäsuomeen tulee mahdollistaa. Puolustusvoimien tutkat eivät saa estää alueen kunnille, kuten Sallalle, tässä tilanteessa entistä merkittävämmän tuulivoiman rakentamisen kautta saatavan kiinteistöverotulon saamista. Aluetaloudelle on erittäin suuri merkitys myös maanomistajien tuulivoimasta saamalla vuokratuloilla. Tämä tulee ratkaista puolustusvoimia tukemalla uusiin tutkaratkaisuihin. Tuulivoimainvestoinnit suorittavat ja investoinnit rahoittavat ulkopuoliset toimijat ja he mahdollistavat kuntien ja maanomistajien saamat merkittävät tulot. Tämä on kansantaloudelle nopein ja edullinen keino tukea merkittävästi itäisen Suomen elinvoimaa tässä vaikeassa tilanteessa. Sallassa ja Itä-Lapissa on vireillä lukuisia muutoin toteuttamiskelpoisia tuulivoimahankkeita, joissa suurin ongelma on tutka-asia.

Lopuksi Norjan mallista löytyy hyviä eväitä tähän asiaan: määräaikaiset korotetut investointituet yrityksille, arvonlisäveron ja sosiaaliturvamaksujen alennus määräaikaisena, investointituet kunnille kehitysinvestointeihin, polttoaineiden ja energian verojen määräaikainen alentaminen, asuntorakentamisen tukeminen jne..

Olennaista on se, että tehtävät ratkaisut ovat aidosti elinvoimaan vaikuttavia, synnyttävät näkyviä tulevaisuuden uskoa vahvistavia investointeja taikka vähentävät yritysten ja asukkaiden menoja ja elinkustannuksia.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[NÄKEMYKSET ITÄISEN SUOMEN ELINVOIMASTA.docx](#)

[Itä-Lapin_matkailuinfran_kehittäminen_Metsähallitus_Lapin_Luontopalvelut 7.7.2022.docx](#)

Parkkinen Erkki
Sallan kunta